

7. GAIA – ZIRKUITU ELEKTRIKOEN EGOERA IRAGANKORRA ETA KORRONTE ALTERNOA

Irakaslea: Jon Montalban Sanchez

Teknologia Elektronikoko Saila

5I20 – Bilboko Ingeniaritza Eskola (II Eraikina)

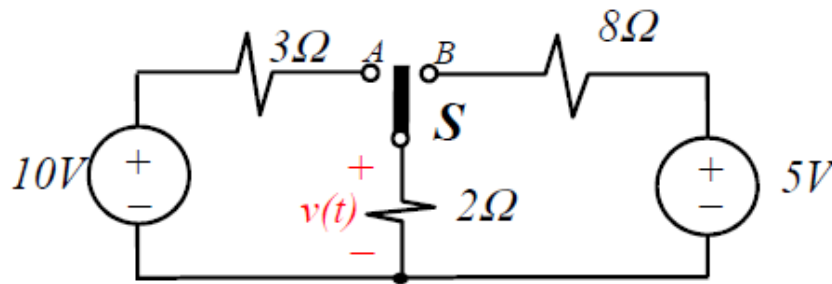
jon.montalban@ehu.eus

GAIAREN GAI-ZERREDA

1. Egoera iragankorra zirkuitu linealetan
2. RC zirkuitua
 - Karga prozesua eta denbora konstantea
 - Deskarga prozesua eta denbora konstantea
 - Erantzuna seinale karratuei
3. RL zirkuitua
4. Zirkuitu linealak korrante alfernoan

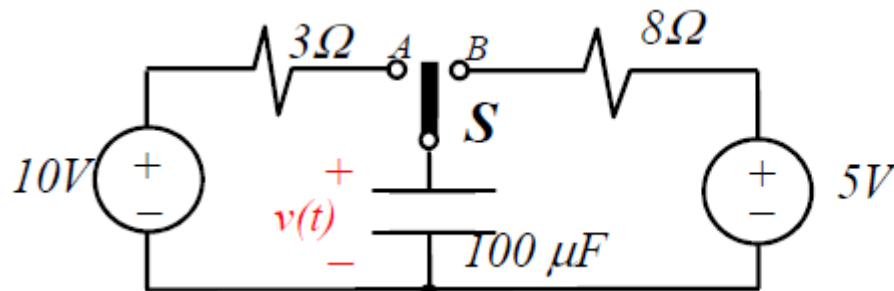
1. EGOERA IRAGANKORRA ZIRKUITU LINEALETAN

- Zirkuitu **erresistibo batean**, zirkuituan edozein aldaketak **berehalako aldaketa** sortarazten du zirkuituaren egoeran

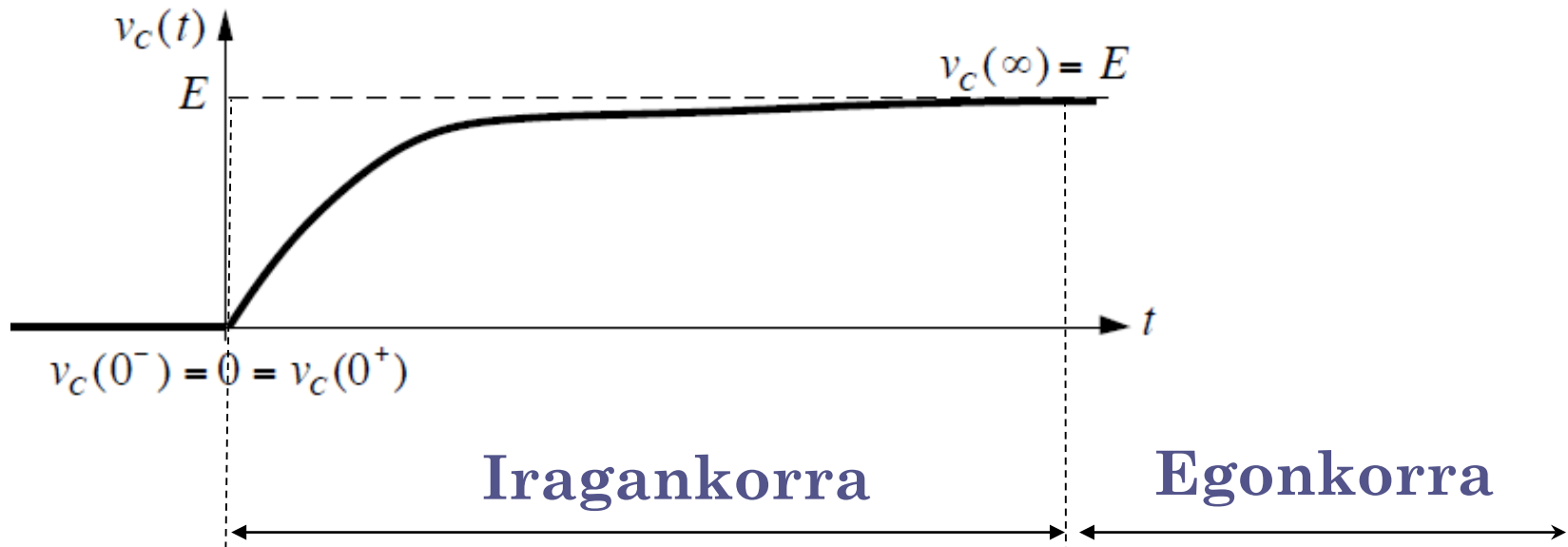
$$v(t) = R \cdot i(t)$$

- **Kondentsadore** bat badago, **oreka** egoerara (egoera egonkorra) heltzeko **denbora bat** (egoera iragankorra) behar da, kondentsadorearen portaera dela eta

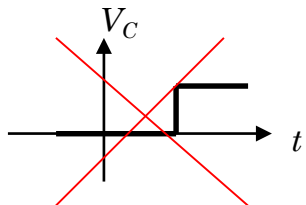

$$i(t) = C \frac{dv(t)}{dt}$$

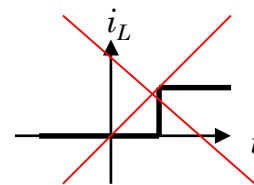
1. EGOERA IRAGANKORRA ZIRKUITU LINEALETAN

2. RC ZIRKUITUA

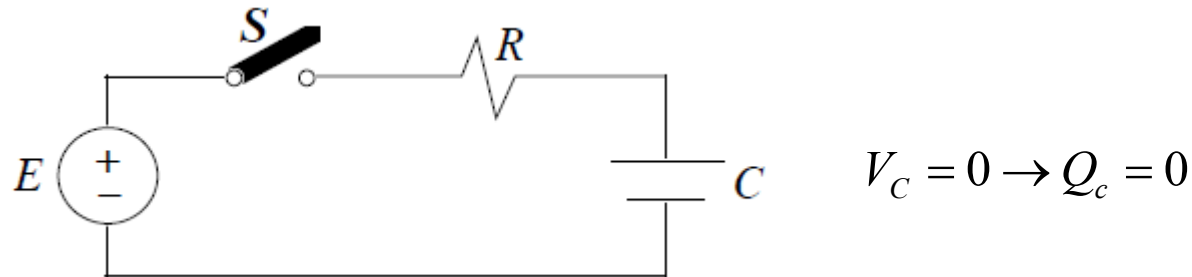
$$i(t) = C \frac{dv_C(t)}{dt}$$

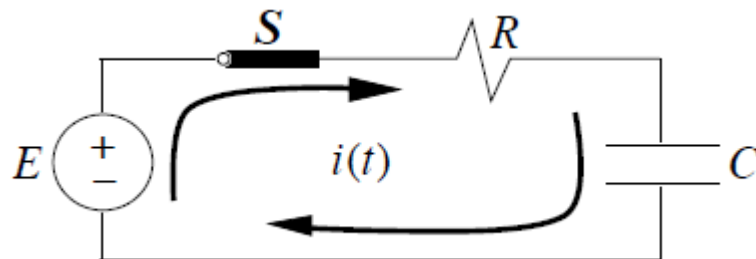
$$v(t) = L \frac{di_L(t)}{dt}$$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Zirkuitua:

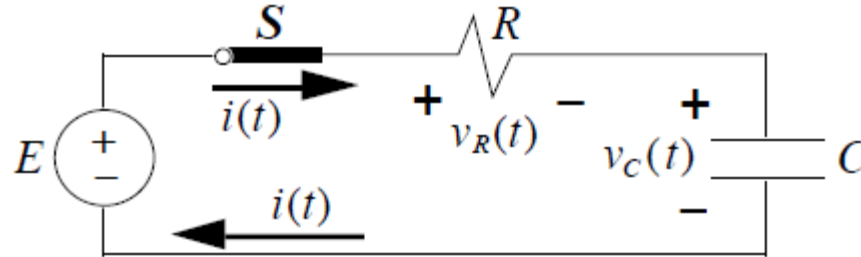
◦ Karga prozesua:

- Etengailua itxi \rightarrow Aldaketa: $t = 0$
- Kondentsadorea kargatzen hasi \rightarrow Egoera iragankorra

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua:

- Portaera ekuazioak:

- Erresistentzia: $v_R(t) = Ri(t)$

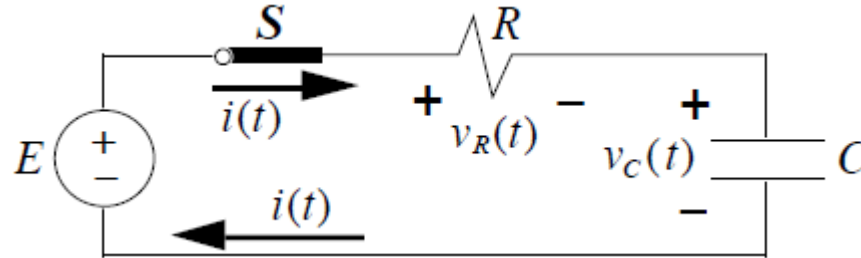
- Kondentsadorea: $i(t) = C \frac{dv_C(t)}{dt}$

- Ondorioa: $v_R(t) = RC \frac{dv_C(t)}{dt}$

- KVL (KTL) $E = v_R(t) + v_C(t)$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua:

• Ekuazio diferentziala:

$$E = v_R(t) + v_C(t)$$

$$E = RC \frac{dv_C(t)}{dt} + v_C(t)$$

$$\frac{dv_C(t)}{dt} + \frac{1}{RC} v_C(t) = \frac{E}{RC}$$

• Soluzio orokorra:

$$v_C(t) = K_1 \cdot e^{-\frac{t}{RC}} + K_2$$

- K_1 eta K_2 konstanteak zirkuituaren hasierako ($t=0$) eta bukaerako ($t=\infty$) egoeren menpekoak dira.

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ **Karga prozesua:** $v_C(t) = K_1 e^{-\frac{t}{RC}} + K_2$

- Hasierako egoera egonkorra ($t=0$):

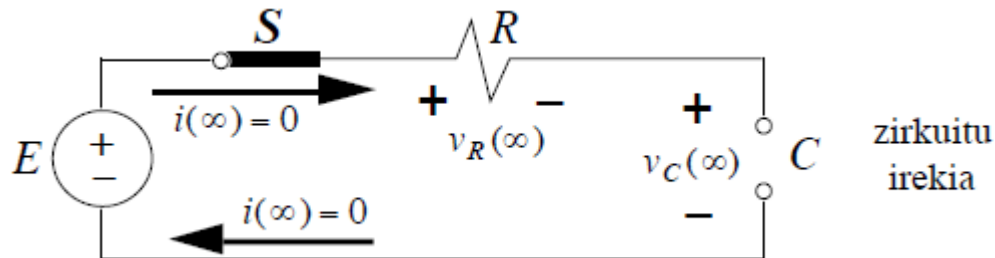
$$v_C(0^-) = 0V$$

$$v_C(0^+) = K_1 + K_2$$

$$v_C(t^-) = v_C(t^+) \rightarrow v_C(0^-) = v_C(0^+)$$

$$K_1 + K_2 = 0$$

- Bukaerako egoera egonkorra ($t=\infty$)

$$E = v_R(\infty) + v_C(\infty) = Ri(\infty) + v_C(\infty) = v_C(\infty) \rightarrow v_C(\infty) = E$$

$$v_C(\infty) = K_1 e^{-\infty} + K_2 = K_1 \cdot 0 + K_2 = K_2 \rightarrow K_2 = E$$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

$$K_1 + K_2 = 0$$

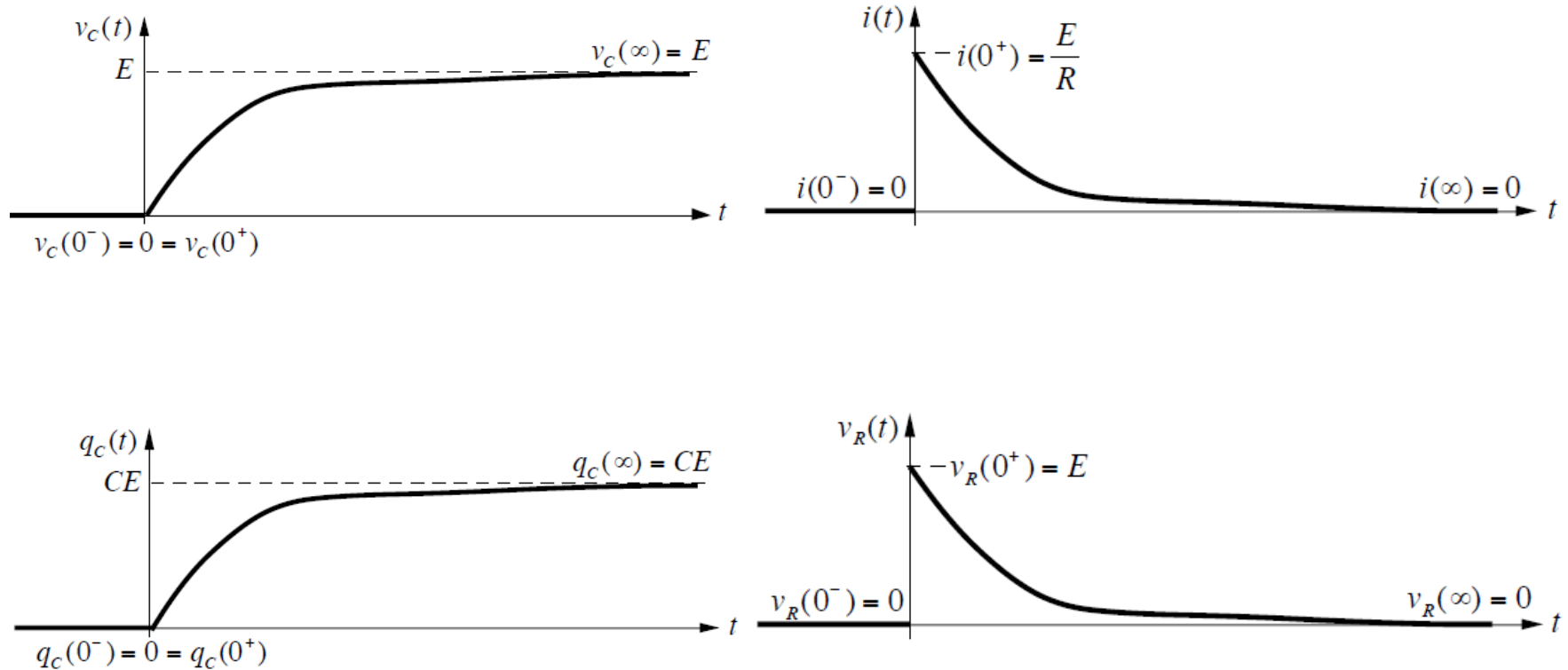
◦ **Karga prozesua:** $K_2 = E$ eta $K_1 = -E$

- Tentsioa: $v_C(t) = E \cdot \left(1 - e^{-\frac{t}{RC}}\right)$
- Korronea: $i(t) = C \frac{dv_C(t)}{dt} \rightarrow i(t) = \frac{E}{R} \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$
- Tentsio erresistentzian $v_R(t) = E \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$
- Kondentsadorean metaturiko karga

$$q_C(t) = CE \cdot \left(1 - e^{-\frac{t}{RC}}\right)$$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

o Karga prozesua:

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua – Denbora konstantea:

$$\tau = RC$$

$$v_C(t = \tau) = E \left(1 - e^{-\frac{\tau}{RC}} \right) = E \cdot (1 - e^{-1}) = 0.63E; \quad q_C(t = \tau) = 0.63CE$$

$$i(t = \tau) = \frac{E}{R} \cdot e^{-\frac{\tau}{RC}} = \frac{E}{R} \cdot e^{-1} = 0.37 \cdot \frac{E}{R}; \quad v_R(t = \tau) = 0.37 \cdot E$$

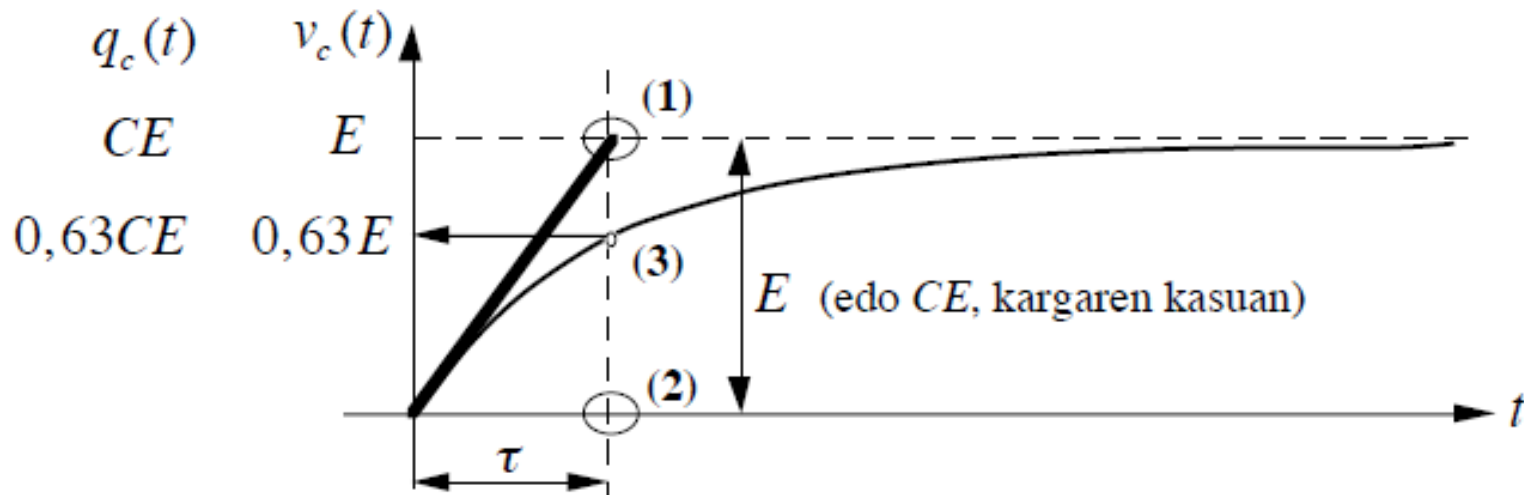
- **Definizioa:** RC zirkuitu baten denbora-konstantea, hasierako unetik kondentsadoreak orekan izango duen tentsioaren (kargaren) % 63ko tentsioa (karga) lortu arte igarotzen den denbora-tartea da.

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua – Denbora konstantea:

- Tentsioa:

$$\left[\frac{dv_C(t)}{dt} \right]_{t=0} = \left[\frac{d}{dt} \left[E \left(1 - e^{-\frac{t}{RC}} \right) \right] \right]_{t=0} = \frac{E}{RC} = \frac{E}{\tau}$$

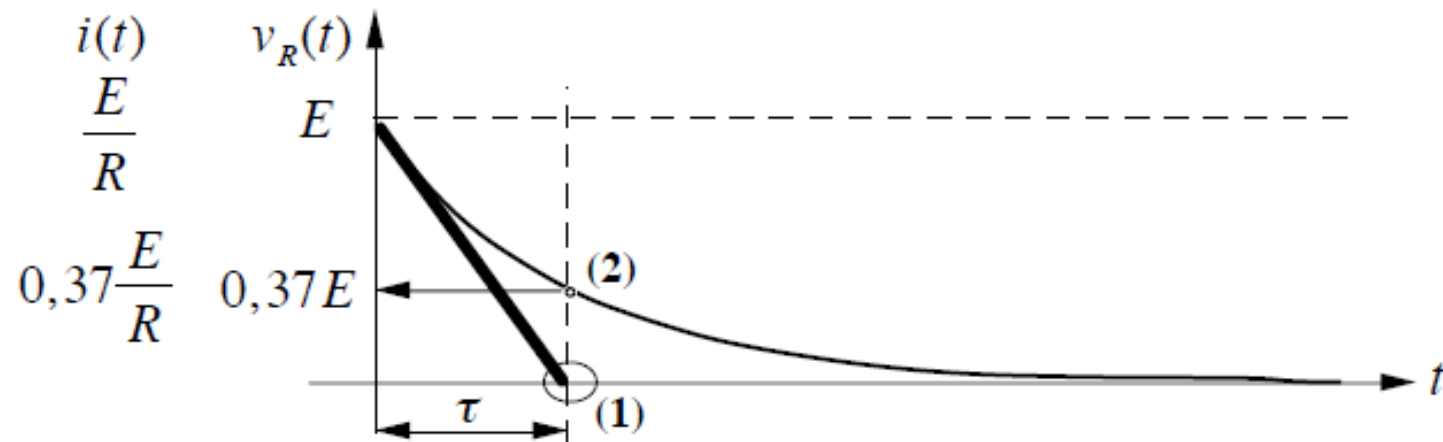

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua – Denbora konstantea:

- Korronea:

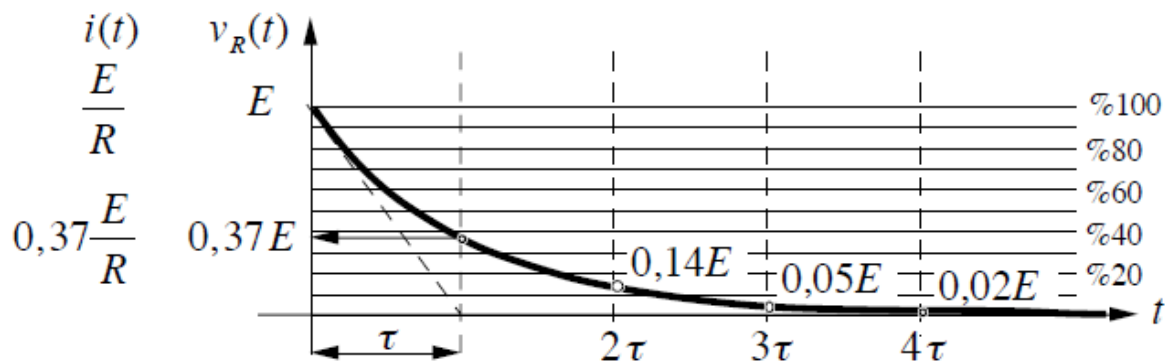
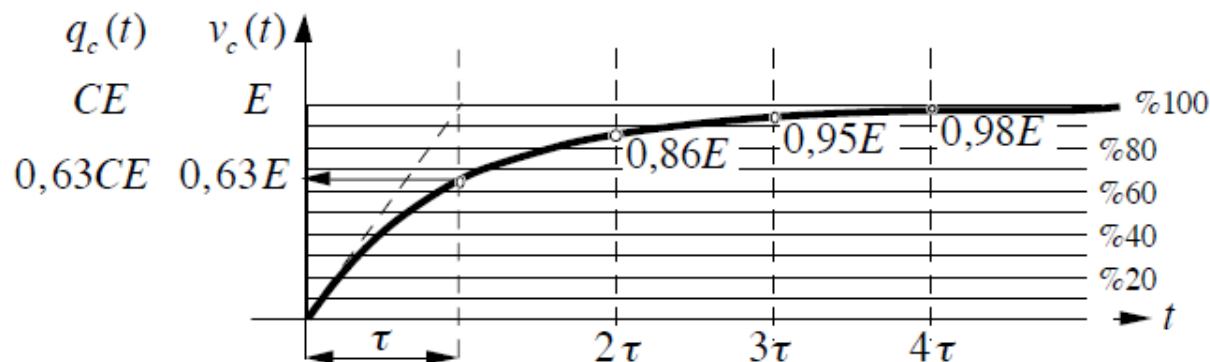
$$\left[\frac{dv_R(t)}{dt} \right]_{t=0} = \left[\frac{d}{dt} \left(E \cdot e^{-\frac{t}{RC}} \right) \right]_{t=0} = -\frac{E}{RC} = -\frac{E}{\tau}$$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

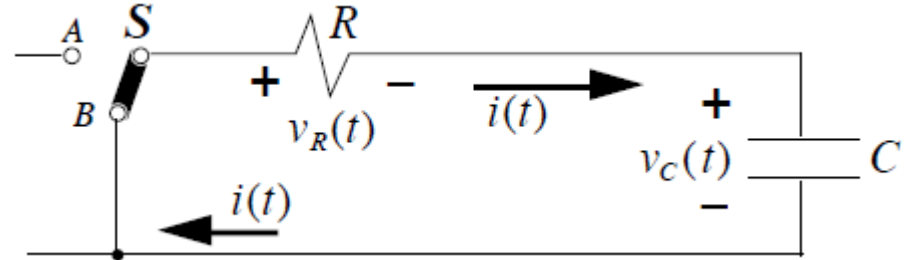
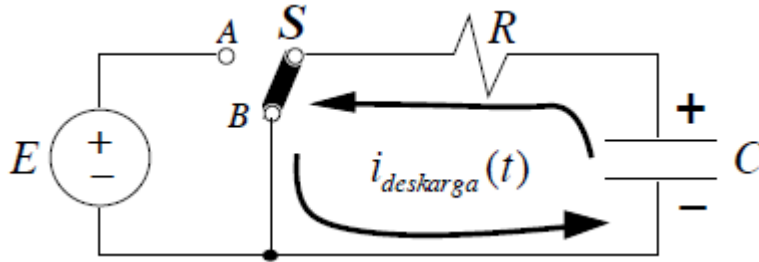
o Karga prozesua – Denbora konstantea:

$t = \tau$	$v_C(\tau) = 0,63E$	$q_C(\tau) = 0,63CE$	$i(\tau) = 0,37 \frac{E}{R}$	$v_R(\tau) = 0,37E$
$t = 2\tau$	$v_C(2\tau) = 0,86E$	$q_C(2\tau) = 0,86CE$	$i(2\tau) = 0,14 \frac{E}{R}$	$v_R(2\tau) = 0,14E$
$t = 3\tau$	$v_C(3\tau) = 0,95E$	$q_C(3\tau) = 0,95CE$	$i(3\tau) = 0,05 \frac{E}{R}$	$v_R(3\tau) = 0,05E$
$t = 4\tau$	$v_C(4\tau) = 0,98E$	$q_C(4\tau) = 0,98CE$	$i(4\tau) = 0,02 \frac{E}{R}$	$v_R(4\tau) = 0,02E$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Deskarga prozesua:

- Portaera ekuazioak:

- Erresistentzia: $v_R(t) = Ri(t)$

- Kondentsadorea: $i(t) = C \frac{dv_C(t)}{dt}$

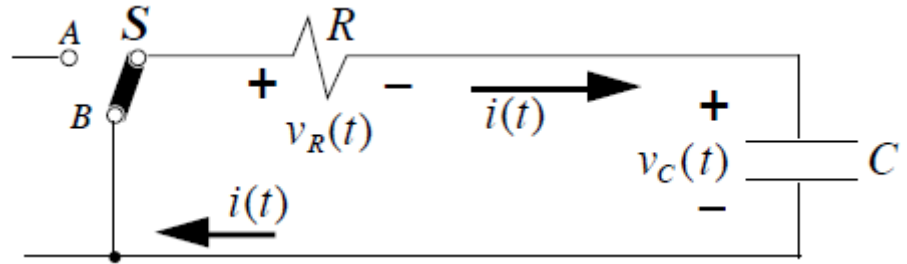
- Ondorioa: $v_R(t) = RC \frac{dv_C(t)}{dt}$

- KVL (KTL) → HEMEN DESBERDINA

$$0 = v_R(t) + v_C(t)$$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Deskarga prozesua:

• Ekuazio diferentziala:

$$0 = v_R(t) + v_C(t)$$

$$0 = RC \frac{dv_C(t)}{dt} + v_C(t)$$

$$\frac{dv_C(t)}{dt} + \frac{1}{RC} v_C(t) = 0$$

• Soluzio orokorra:

$$v_C(t) = K_1 \cdot e^{-\frac{t}{RC}} + K_2$$

- K_1 eta K_2 konstanteak zirkuituaren hasierako ($t=0$) eta bukaerako ($t=\infty$) egoeren menpekoak

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ **Deskarga prozesua:** $v_C(t) = K_1 \cdot e^{-\frac{t}{RC}} + K_2$

- Hasierako egoera egonkorra ($t=0$):

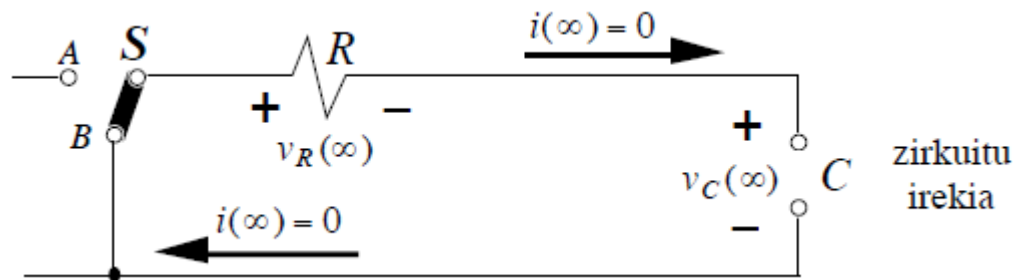
$$v_C(0^-) = E \text{ V}$$

$$v_C(0^+) = K_1 + K_2$$

$$v_C(t^-) = v_C(t^+) \rightarrow v_C(0^-) = v_C(0^+)$$

$$K_1 + K_2 = E$$

- Bukaerako egoera egonkorra ($t=\infty$)

$$0 = v_R(\infty) + v_C(\infty) = Ri(\infty) + v_C(\infty) = v_C(\infty) \rightarrow v_C(\infty) = 0$$

$$v_C(\infty) = K_1 e^{-\infty} + K_2 = K_1 \cdot 0 + K_2 = K_2 \rightarrow K_2 = 0$$

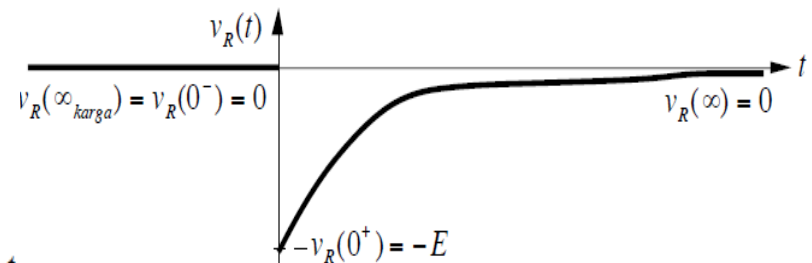
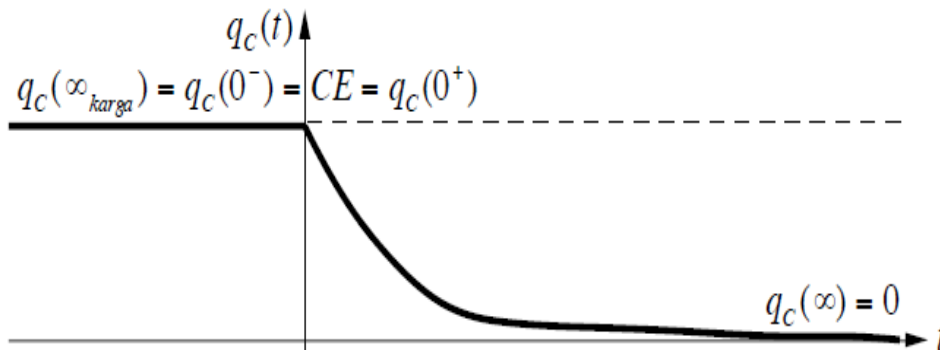
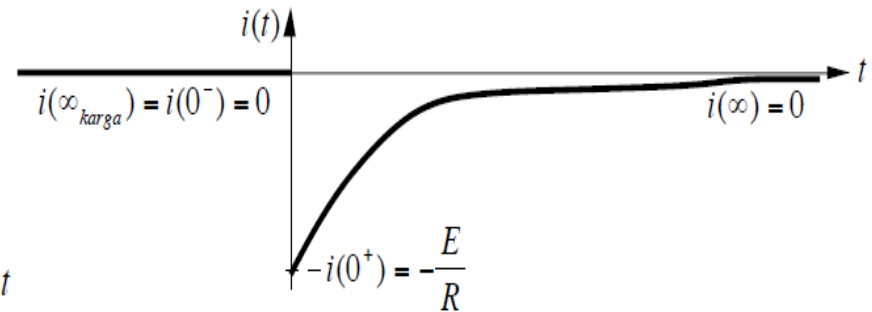
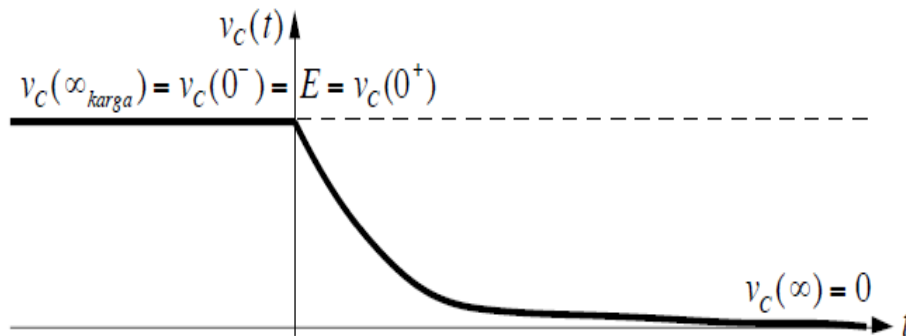
2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ **Deskarga prozesua:** $K_1 + K_2 = 0$
 $K_2 = 0$ eta $K_1 = E$

- Tentsioa: $v_C(t) = E \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$
- Korrrontea: $i(t) = C \cdot \frac{dv_C(t)}{dt} \rightarrow i(t) = -\frac{E}{R} \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$
- Tentsio erresistentzian $v_R(t) = -E \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$
- Kondentsadorean metaturiko karga $q_C(t) = CE \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$

2. RC ZIRKUITUA (DC)

◦ Deskarga prozesua:

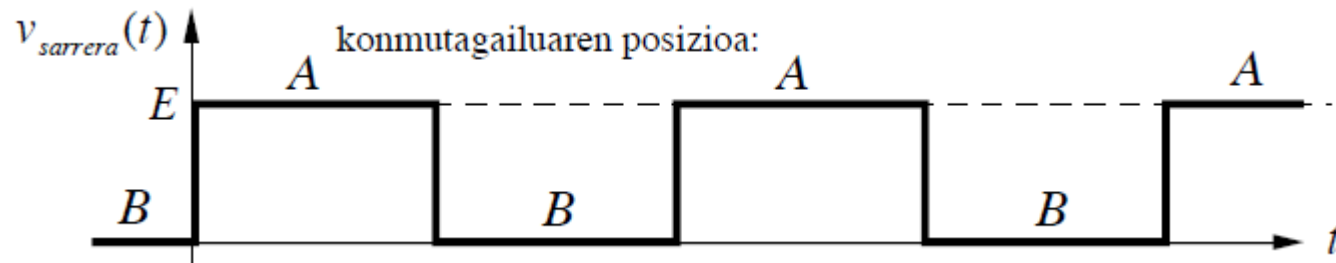
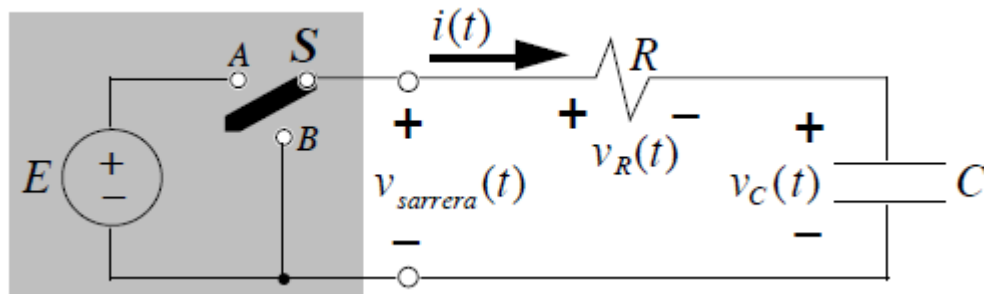

◦ Denbora konstantea:

$$\tau_{karga} = R_{karga} C \quad \text{eta} \quad \tau_{deskarga} = R_{deskarga} C$$

2. RC ZIRKUITUA

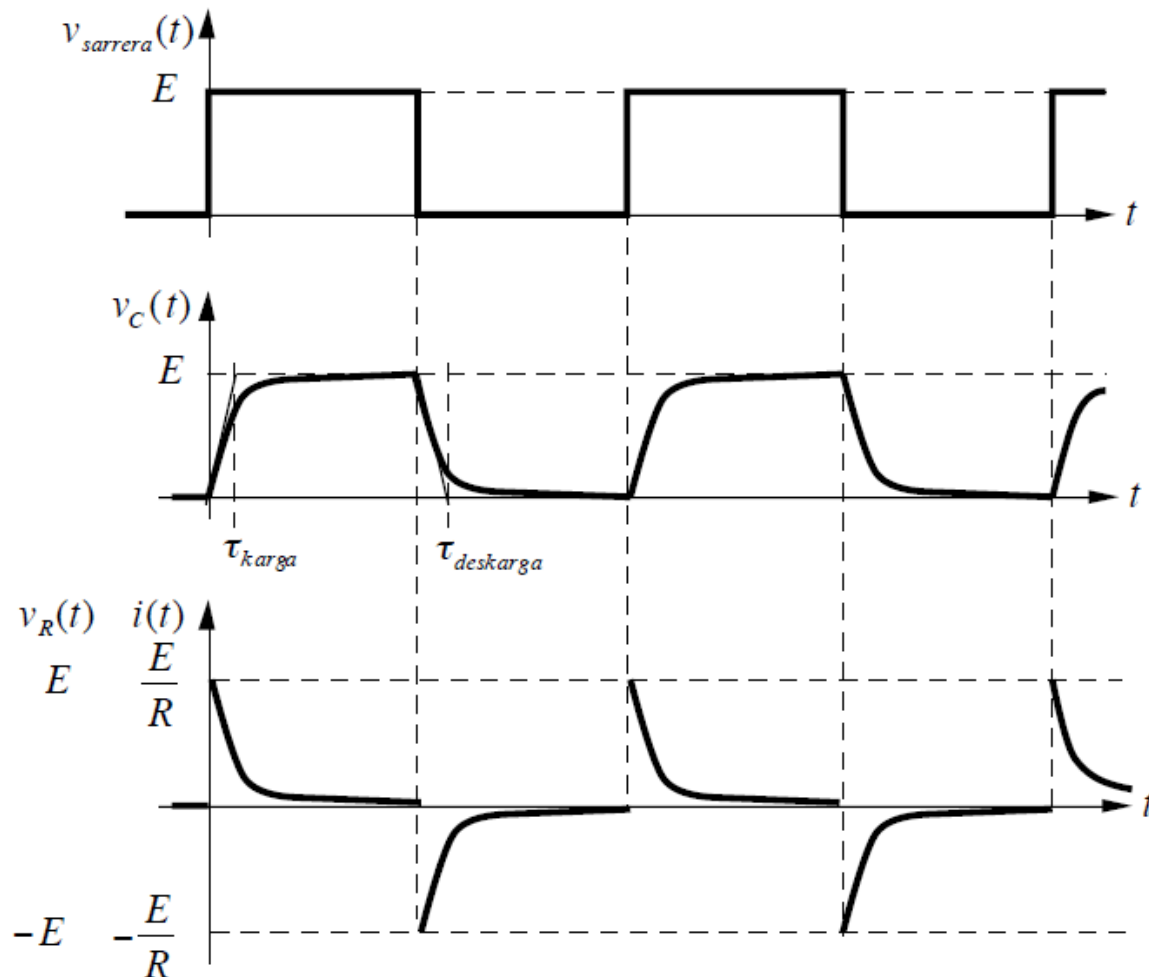
o Erantzuna seinale karratuari:

2. RC ZIRKUITUA

o Erantzuna seinale karratuei:

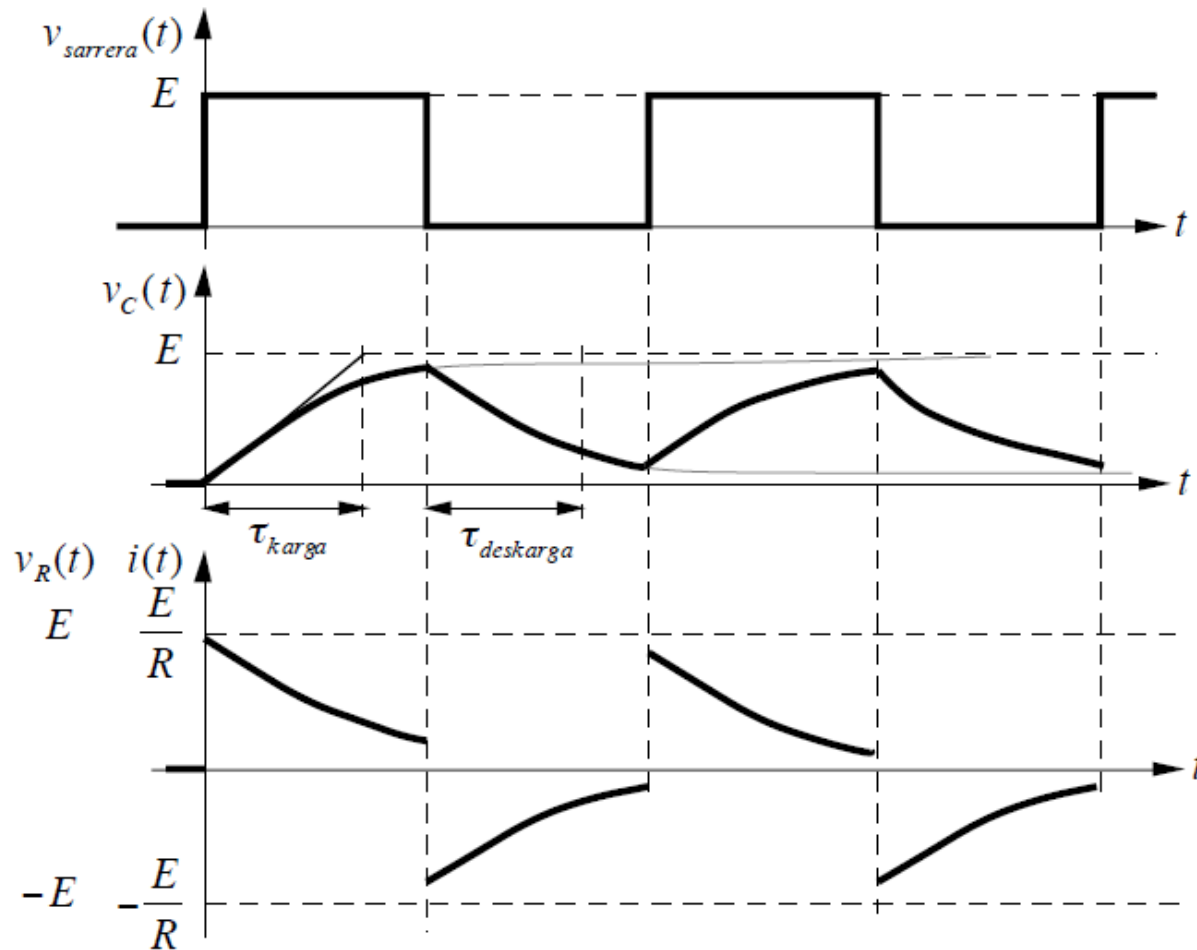
- 1. kasua: $(T/2) \gg 4\tau$

2. RC ZIRKUITUA

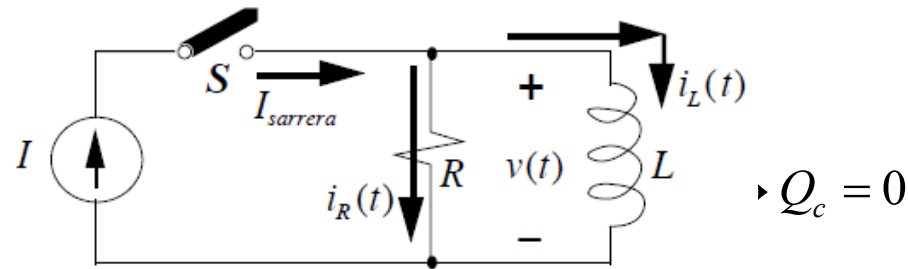
o Erantzuna seinale karratuei:

- 2. kasua: $(T/2) \ll 4\tau$

3. RL ZIRKUITUA (DC)

○ Zirkuitua:

○ Portaera ekuazioak:

- Erresistentzia: $v(t) = Ri_R(t)$

- Harila: $v(t) = L \frac{di_L(t)}{dt}$

- Ondorioa: $i_R(t) = \frac{L}{R} \frac{di_L(t)}{dt}$

○ KCL (KKL)

$$I_{sarrera} = i_R(t) + i_L(t) \rightarrow I_{sarrera} = \frac{L}{R} \frac{di_L(t)}{dt} + i_L(t)$$

3. RL ZIRKUITUA (DC)

◦ Karga prozesua:

Etengailua itxita: $I_{sarrera} = I$

Ekuazioa: $\frac{di_L(t)}{dt} + \frac{R}{L}i_L(t) = \frac{R}{L} \cdot I$

Soluzio orokorra: $i_L(t) = K_1 \cdot e^{-\frac{R}{L}t} + K_2$

Denbora konstantea: $\tau = \frac{L}{R}$

Hasierako egoera:

$$0 = i_L(0^-) = i_L(0^+) = K_1 + K_2$$

Bukaerako egoera:

$$I = i_L(\infty) = K_2$$

Konstanteen balioak:

$$K_2 = I \text{ eta } K_1 = -I$$

Soluzio partikularra:

$$i_L(t) = I \cdot \left(1 - e^{-\frac{R}{L}t}\right)$$

◦ Deskarga prozesua:

Etengailua irekita: $I_{sarrera} = 0$

Ekuazioa: $\frac{di_L(t)}{dt} + \frac{R}{L}i_L(t) = 0$

Hasierako egoera:

$$I = i_L(0^-) = i_L(0^+) = K_1 + K_2$$

Bukaerako egoera:

$$0 = i_L(\infty) = K_2$$

Konstanteen balioak:

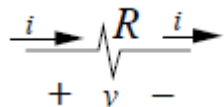
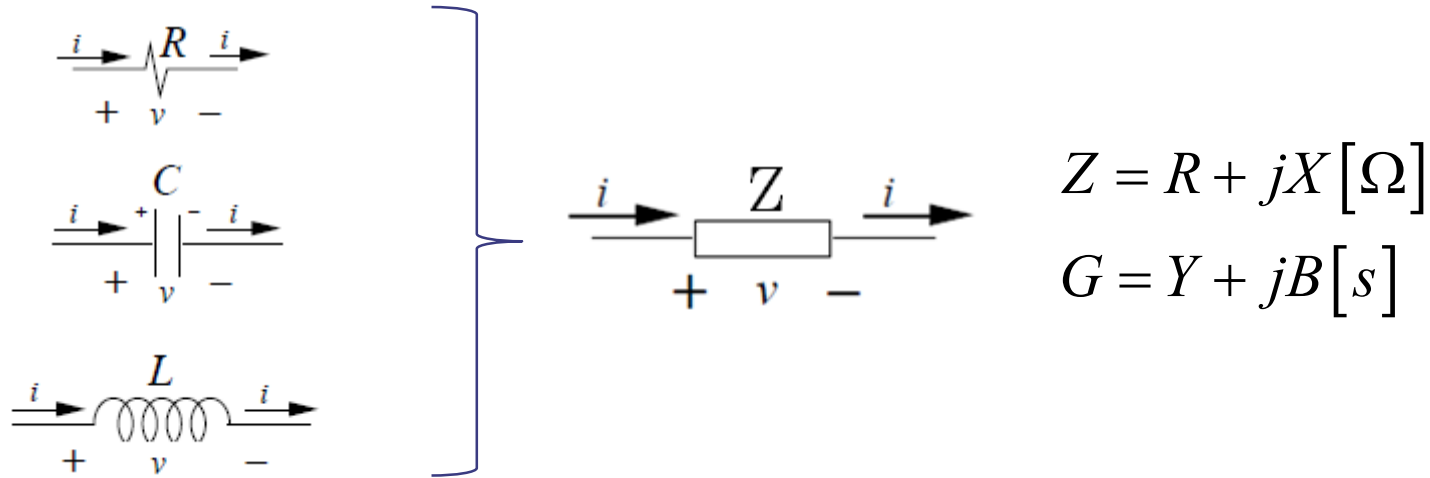
$$K_2 = 0 \text{ eta } K_1 = I$$

Soluzio partikularra:

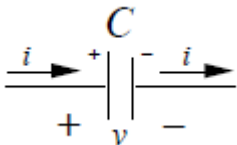
$$i_L(t) = I \cdot e^{-\frac{R}{L}t}$$

4. ZIRKUITU LINEALAK KORRONTE ALTERNOAN (DC)

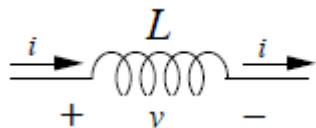
◦ Inpedantzia kontzeptua

$$Z_R = R$$

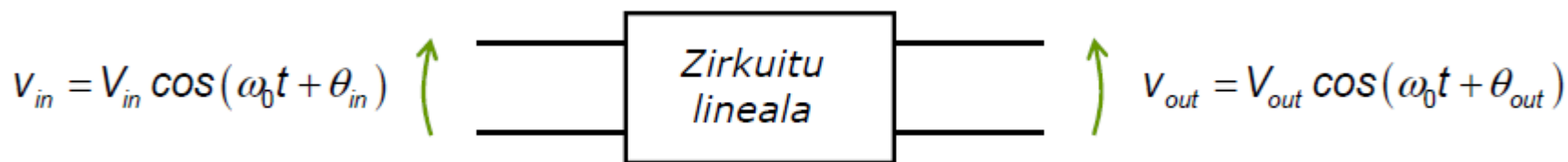
$$Z_c = -jX_c \rightarrow X_c = \frac{1}{\omega C} = \frac{1}{2\pi fC}$$

$$Z_L = jX_L \rightarrow X_L = \omega L = 2\pi fL$$

4. ZIRKUITU LINEALAK KORRONTE ALTERNOAN

- **Erregimen sinusoidala:** Sarrerako seinale sinusoidalak direnean, zirkuitu elektrikoek lortzen duten egoera geldikorra

- Zirkuitu linealek ez dute sarrerako seinalearen harmonikorik sortzen ezta beste edozein maiztasuneko seinalerik ere ez.
- Ekuazio diferentzialak → Zenbaki konplexuak
 - × Zirkuituen egoera geldikorra baino ez da lortzen
 - ✓ Kalkuluak asko errazten dira → **Ekuazio aljebraiko lineala**

4. ZIRKUITU LINEALAK KORRONTE ALTERNOAN

◦ Fasoreak:

- Tentsio edo korronte sinusoidal bat denboraren eremuan:

$$x(t) = X_m \cos(\omega_0 t + \theta)$$

- Bere \tilde{X} fasorea zenbaki konplexu bat da

$$\tilde{X} = X_m e^{j\theta} = X_m \angle \theta$$

- Normalean polarretan baina koordenatu kartesiarretan ere

$$\tilde{X} = X_m e^{j\theta} = X_{RE} + jX_{Im} \quad X_m = \sqrt{X_{Re}^2 + X_{Im}^2} \quad \theta = \arctan\left(\frac{X_{Im}}{X_{Re}}\right)$$

- Euler-en formularen arabera

$$\tilde{X} = X_m e^{j\theta} = X_m (\cos \theta + j \cdot \sin \theta)$$

- \tilde{X} fasoretik abiatuz $x(t)$ denboraren eremuko seinalea erraz berreskura daiteke

$$x(t) = \text{Re}(\tilde{X} e^{j\omega_0 t})$$

4. ZIRKUITU LINEALAK KORRONTE ALTERNOAN

◦ Fasoreak:

- Fasoreekin lan egitean zirkuitu-teorian azaldutako axioma eta emaitza guztiak aplikagarriak dira
 - Zirkuitu dinamikoak erregimen sinusoidalean ebazteko zirkuitu erresistiboak ebazteko erabiltzen den metodologia berbera erabil daiteke
 - Alde bakarra zenbaki konplexuekin lan egin beharko dugula izango da
 - **Inpedantzia konplexua:** Tentsio fasore bat eta korronte fasore baten arteko erlazioa

$$Z(j\omega) = \frac{\tilde{V}}{\tilde{I}} = R + jX$$

- Ohm-etan neurtzen da
- Ez da fasorea (ez da denboraren menpekoa)
- Orokorrean maiztasunaren menpekoa

7. GAIA – ZIRKUITU ELEKTRIKOEN EGOERA IRAGANKORRA ETA KORRONTE ALTERNOA

Irakaslea: Jon Montalban Sanchez

Teknologia Elektronikoko Saila

5I20 – Bilboko Ingeniaritza Eskola (II Eraikina)

jon.montalban@ehu.eus